

แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี
**Approach of The 5 precepts Observant Villages Project Administration
of Sangha Administrative Officer in Udonthani Province**

พระมหา ก้องไพโร สาคโร (เกตุสาคร),
พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ และ พระมหามิตร ฐิตปญโญ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Phramaha Kongpai Sākaro (Ketsakorn),
Phrakhru Sudhikhambhirayan and Phramaha Mit Thitapañño**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Kong_0059@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาสภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี 3) แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ หนังสือ งานวิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งทำการวิจัยภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 31 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม แล้วไม่ทำให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ ไม่กระทำด้วยตนเองหรือมีส่วนให้ผู้อื่นกระทำ รวมทั้งมีส่วนรู้ว่าการกระทำนั้นทำให้เกิดความรุนแรงแต่ไม่ขัดขวาง ศีลยังรวมไปถึงการกระทำความรุนแรงและการเบียดเบียนต่อมนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติที่มีความยึดโยงอยู่กับมนุษย์ รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: แนวทาง; การบริหาร; หมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstracts

This research study The objectives are to: 1) study the 5 precepts in Theravada Buddhism 2) study the management of the 5 Sangha Village Project in Udon Thani Province 3) Guidelines for the administration of the 5 Sangha Village Project of the Sangha in Udon Thani Province This research is a qualitative research. By conducting research from documents, academic textbooks, books, thesis works, and various research works as well as conducting field research. The data was collected by interviewing a group of 31 key informants / person analyzing the data by Descriptive method

The results of the research revealed that the five precepts in Theravada Buddhism It is a practice that raises awareness of the value of life and the environment. And does not

cause physical violence Do not do it yourself or involve others to do it. Including knowing that the action would have resulted in violence but not prevent The precepts also include acts of violence and the persecution of humans, animals, nature that are connected with humans. Including helping and supporting those who have been suffering Resulting in good welfare and quality of life

Keywords: Approach; Administration; The 5 Precepts Observant Villages

บทนำ

สังคมไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันที่ส่งผลอย่างชัดเจนต่อวิถีชีวิต ปัจจุบันนี้คนเราส่วนใหญ่รู้จักศีล 5 แต่ไม่มีผู้ใดคิดที่จะปฏิบัติตาม ด้วยสภาพสังคมในปัจจุบัน คนเริ่มจะเห็นการกระทำที่มันไม่ดีเป็นเรื่องปกติ ส่วนคนที่ทำความดีก็ดูเหมือนว่าจะเป็นคนไม่ปกติและอาจจะดำเนินชีวิตในสังคมไม่ราบรื่น เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจศีล 5 อย่างแท้จริงและลึกซึ้ง จึงทำให้หลงทำผิดไป โดยไม่ได้ตั้งใจ ตลอดจนการให้ความหมายและคุณค่าต่อคำว่า “ความดีและความเจริญ” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย

ได้ส่งผลต่อการบริโภคแบบแผนการเลี้ยงดูและปฏิสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคมในระดับต่างๆ ให้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีลักษณะไร้รากฐานทางวัฒนธรรมและชาติโลกทัศน์ทางคุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นส่วนหนึ่งของแก่นแกนปัญหาเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในทุกระดับความสัมพันธ์ของสังคมไทยขณะนี้ ดังนั้นรัฐบาลปัจจุบันจึงให้ความสนใจต่อการปรับทัศนคติด้านการพัฒนาของคนในสังคม รวมทั้งการจัดทำและวัดประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 67) เพื่อลดอคติของการพัฒนากระแสหลัก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการสร้างสังคมปรองดอง ส่งเสริมแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คำนี้ถึงรากฐานทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตให้กับสังคมไทย ในอนาคตได้ภายใต้นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันนั้น ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการอยู่อย่างชัดเจนในการส่งเสริมการใช้หลักการวิชาการและสนับสนุนบทบาทให้องค์กรทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ขณะที่องค์กรทางพระพุทธศาสนาใน สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญญฺ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558 : 15) ได้มีดำริและผลักดันให้คณะสงฆ์ทั่วไปประเทศดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปและพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการดำเนินโครงการจะเน้นการบูรณาการความร่วมมือ ทั้งองค์กรทางพระพุทธศาสนา หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาความปรองดองสมานฉันท์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปแล้วในหลายพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเว้นการ

ปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคมข้อมูลการดำเนินงานของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ที่ผ่านมาได้พบกับอุปสรรคในเรื่องการจัดการ การสร้างนวัตกรรมในการจัดการความรู้ และการจัดการในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาปรับใช้และมาอธิบายพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมให้คนในสังคมให้เกิดมีความสงบสันติสุขเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคน ในชาติเพื่อเป็นแนวทางของการสร้างความมั่นคง มีความสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความรักกันระหว่างประชาชนในประเทศต่อไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี, 2561 : 15)

การดำเนินงานขับเคลื่อนโครงสร้างดังกล่าวที่ผ่านมาของจังหวัดอุดรธานีที่มีจำนวน 20 อำเภอ 156 ตำบล และ 1,880 หมู่บ้าน โดยมีสมาชิกทั้งหมดรวม 1,002,313 คนจากจำนวนประชากรในจังหวัด 1,557,298 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรในจังหวัดซึ่งบรรลุตามเป้าหมายในระยะที่ 2 คือมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการร้อยละ 50 ของประชาชนชาวพุทธในพื้นที่ ภายในวันที่ 30 กันยายน 2558 โดยเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าและมติของมหาเถรสมาคม ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ และพัฒนากระบวนการลดความขัดแย้งในระดับชุมชนได้อย่างมีนัยยะสำคัญ การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนด้วยกลไกของหมู่บ้านรักษาศีล 5 จึงเป็นพุทธวิธีที่สำคัญของการตอบสนองกระบวนการในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมตลอดจนการผลักดันให้องค์กรทางศาสนา สามารถเข้ามามีบทบาทในกระบวนการยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น สำหรับรูปแบบและการดำเนินงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น องค์กรทางพระพุทธศาสนาได้ปรับบทบาทเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว โดยให้ความสำคัญแบบองค์รวม กล่าวคือสร้างความร่วมมือในชุมชนเป็นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการดำเนินงานเกิดจากภูมิปัญญาและการประยุกต์หลักพุทธธรรมพื้นฐานที่เหมาะสมกับการพัฒนาของชุมชนนั้นๆ เอง ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นที่ยอมรับทั้งจากหน่วยงานฝ่ายปกครองท้องถิ่นและประชาชน ด้วยปัจจัยที่ไม่มีการครอบงำทางความคิดจากองค์กรใดเฉพาะ อีกทั้งความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาในชุมชนท้องถิ่นนั้น ยังเป็นกลไกทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยอยู่เช่นกัน

การบริหารโครงการศีล 5 ของจังหวัดอุดรธานีเกิดปัญหาด้าน การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน ไม่สามารถทำได้ ติดขัดเรื่องระเบียบในการใช้งบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีจำนวนน้อย กิจกรรมบางอย่าง ไม่สามารถดำเนินการได้ การจัดกิจกรรมรณรงค์ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายประชาชนให้ความสนใจในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เฉพาะกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาผลปรากฏว่า ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพราะมีปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดหลายอย่างที่เกิดขึ้น ให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ นอกจากการให้ความร่วมมือ

ทางด้านข้อมูลจะนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ อีกด้วย สมาชิกหมู่บ้านรักษาศีล 5 สมควรจัดกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน/องค์กรที่สมัครใจ ที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจโดยมีผู้นำชุมชนทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการโครงการ และควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การมีสมาชิก ผู้นำเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิกการเรียนรู้ร่วมกัน การลงทุน การสื่อสาร การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสนใจร่วมกัน รวมทั้งสมาชิกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค มีความสมัครใจ มีการแลกเปลี่ยน มีการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานโดยมีจุดหมายร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประสบความสำเร็จ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีธานีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) งานบุคลากร 4) การอำนวยการ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการสร้างมาตรฐานการดำเนินชีวิตตามหลักจริยธรรม คุณธรรมที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประองตองและสมานฉันท์ของสังคมไทย ตลอดจนเป็นการสนองนโยบายการสร้างความปลอดภัยและสันติสุขของรัฐบาลและคณะสงฆ์ไทย ที่จะร่วมมือกันพัฒนาชุดความรู้ที่อิงกับการบูรณาการหลักการวิชาการเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนไทย ให้เข้าใจหลักการและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่าง “อยู่เย็นเป็นสุข” ร่วมกันได้ตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรีธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยไว้ดังนี้

1 รูปแบบการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Investigation) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและชั้นทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสาร

2. ศึกษาจากแหล่งสถานที่จริง ได้แก่ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีธานี ในพื้นที่ 3 อำเภอได้แก่

1. โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอบ้านฝาง

2. โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอป่าสัก และ
3. โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอหนองแสง ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. พื้นที่การวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยศึกษาในลักษณะองค์รวม เลือกร่วมด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 31 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัย 3 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interviews) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่

1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ทฤษฎีระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลความรู้สรุปเป็นกรอบแนวคิดกำหนด ขอบเขตการวิจัยและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. สร้างสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิด เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการทำวิจัย
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้มีความตรงตามเนื้อหา
5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. การตรวจสอบเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

3. แบบสัมภาษณ์การวิจัย

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

- ส่วนที่ 2 แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ตอนที่ 2 สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในเรื่องที่ทำการวิจัย จำนวน 8 ท่าน ได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลครั้งนี้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ

4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นการกำหนดว่าข้อมูลที่ต้องการมีอะไรบ้าง โดยการศึกษาและวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์หรือปัญหาของการวิจัยเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัด จึงจะได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 31 รูป/คน

3. นำเครื่องมือวิจัยไปใช้สัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักรวมเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 41 รูป/คน

4. การสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น โดยนิมนต์/เชิญผู้ให้ข้อมูล ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษามาร่วมสนทนา เพื่อให้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

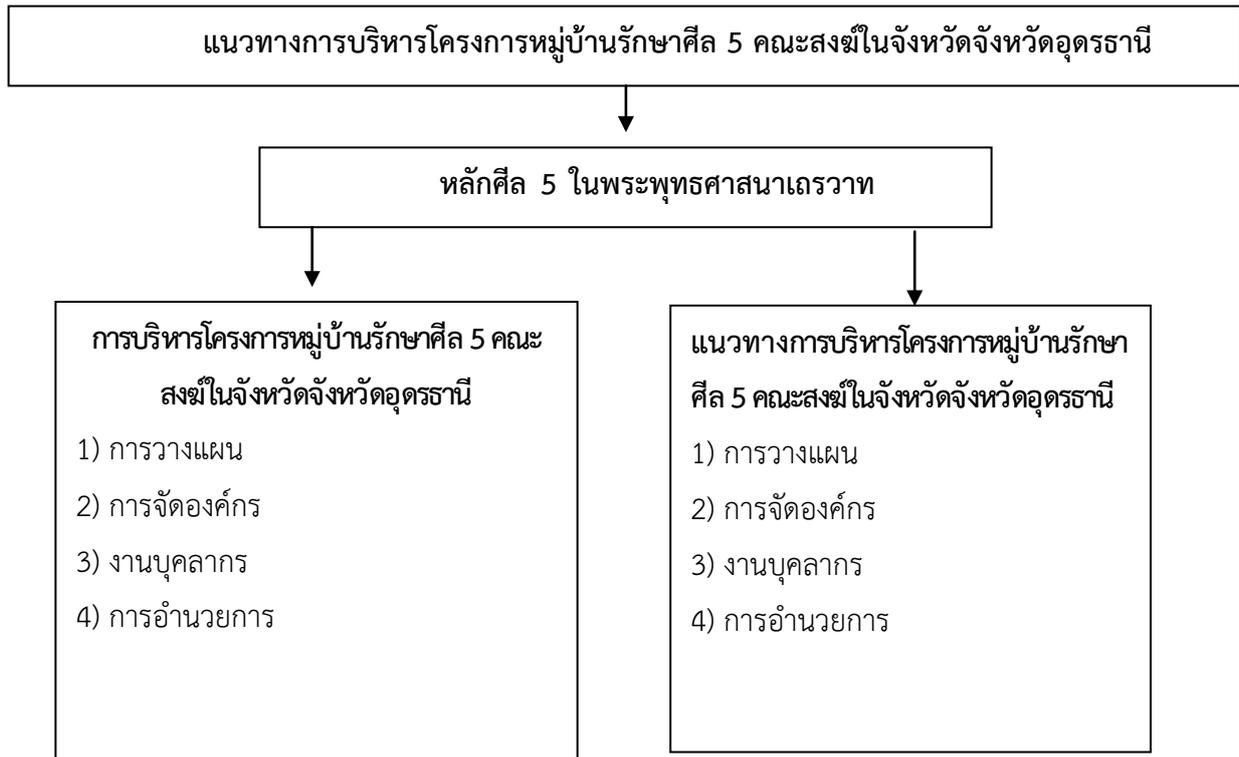
ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ สะดวก และง่ายต่อการค้นหาข้อมูล ในการจัดทำแฟ้มเพื่อประโยชน์ต่อการค้นหาข้อมูล ประกอบด้วย แฟ้มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสนทนากลุ่มหรือสัมภาษณ์กลุ่มย่อยหรือสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลที่เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มประกอบด้วย ชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วันที่ ช่วงเวลา สถานที่สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ครั้งที่ ชื่อผู้สัมภาษณ์ บทสัมภาษณ์ ข้อมูลที่เป็นแบบวิเคราะห์การสัมภาษณ์เจาะลึก/การสนทนากลุ่ม หรือสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งประกอบด้วยชื่อผู้ให้ข้อมูล ชื่อผู้สัมภาษณ์ คำหลัก บรรยาย เหตุการณ์/สถานการณ์ และการตีความเบื้องต้นแล้วจึงทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

6. การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี อัญจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ของการวิจัย และการนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและการพัฒนาสืบไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ของประชาชนผู้ให้ข้อมูล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากศีล 5 เป็นหลักปฏิบัติที่ถูกบัญญัติขึ้นในขณะที่บริบทสังคมเป็นแบบเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสังคมที่ยังไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก เมื่อพระพุทธเจ้าสอนเรื่องศีล 5 ก็ทรงยกตัวอย่างที่เป็นบริบทสิ่งแวดล้อมขณะนั้นมาเป็นบรรทัดฐาน แต่เมื่อลักษณะสังคมเปลี่ยนไป แม้หลักศีล 5 จะยังคงยืนยงต่อการพิสูจน์มาอย่างท้าทายต่ยุคสมัยก็ตาม แต่ก็ยังมีผู้พยายามจะบอกว่าการกระทำของตนถึงจะไม่ดีก็ไม่ถือว่าผิดศีล เพราะพระพุทธเจ้าไม่ได้ห้ามไว้ เช่น ศีลข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ แต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แค่คำพูดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จทางสื่อสิ่งพิมพ์ จึงไม่ถือว่าเป็นการผิดศีล ซึ่งเมื่อเทียบเชิงภาษาโดยตรงอาจไม่ถือว่าผิด แต่จะต้องมองที่เจตนาารมณ์ที่แท้จริงของ

ศีลแต่ละข้อ เมื่อมองที่เจตนารมณ์ก็จะเห็นว่าศีลข้อที่ 4 เป็นไปเพื่อให้สื่อสารกันด้วยข้อเท็จจริง เมื่อลักษณะสังคมเปลี่ยนไปจึงต้องมีการตีความศีล 5 เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน “เพราะศีล 5 เป็นคำกลางๆ แต่ละยุคสมัยจะมีความเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และลักษณะอาการความเป็นไปของพฤติกรรมเหล่านี้ไม่เหมือนกัน เราจึงต้องจัดวางศีล 5 ให้เหมาะสม ทำเป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนลงไปเพื่อที่จะปฏิบัติได้จริง” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541 : 19) พระพุทธเจ้าบัญญัติศีล 5 ขึ้นมาเพื่อป้องกันความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมศฤงคาร” (พระมหาพรหมชา ฐมมหาโส, 2554 : 118) โดยเฉพาะป้องกันปัญหาการละเมิดสันติภาพของโลกปัจจุบัน การหันหน้าเข้าหาศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสูงสุดที่จะทำให้มนุษย์มีสันติภาพ หรืออยู่กันอย่างสงบเย็นได้ (ไพโรจน์ อยุธยา, 2549 : 45) เพราะการปฏิบัติตามหลักศีล 5 จะทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติในเรื่องของศีลก็คือการสำรวมระวางกายและวาจาที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยมีเมตตาธรรมเป็นเครื่องผดุงใจ ที่จะไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทุกประเภท ได้ดังนี้ คือ

1. ศีลข้อที่ 1 ศีลข้อนี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม แล้วไม่ทำให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ ไม่กระทำด้วยตนเองหรือมีส่วนให้ผู้อื่นกระทำ รวมทั้งมีส่วนรู้ว่าการกระทำนั้นมีผลให้เกิดความรุนแรงแต่ไม่ขัดขวาง ศีลข้อนี้ไม่ได้หมายถึงการฆ่าให้ตายเท่านั้น ยังรวมไปถึงการกระทำ ความรุนแรงและการเบียดเบียนต่อมนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติที่มีความยึดโยงอยู่กับมนุษย์ เช่น การปล่อยของเสียขึ้นไปบนชั้นบรรยากาศ ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก ส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและฤดูกาลเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์และสัตว์ด้วย นอกจากนี้แล้วยังเห็นว่าการหยุดทำร้ายหรือหยุดการใช้ความรุนแรงเป็นสันติภาพทางตรง เป็นสันติภาพทันทีที่หยุดการใช้ความรุนแรง นำไปสู่การแสวงหาแนวทางป้องกันการใช้อำนาจในอนาคต และการให้ความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในสถานการณ์ทุกขยากจากการขาดปัจจัย 4

2. ศีลข้อที่ 2 เจตนารมณ์ของศีลข้อนี้จึงไม่ใช่แค่การลักขโมยเท่านั้น แต่รวมไปถึงพฤติกรรมทุจริตต่อบุคคล ต่อสังคม ต่อทรัพย์หรือระบบเศรษฐกิจ ต่อการเมือง ธรรมชาติ และทุจริตต่อหน้าที่ รวมไปถึงปัจจัยเกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมไปถึงการทุจริตต่อมโนธรรมสำนึกด้วย นอกจากจะเป็นทรัพย์ส่วนบุคคลแล้วยังรวมไปถึงทรัพย์ส่วนรวมที่เป็นสาธารณะด้วย ทรัพย์ที่เป็นส่วนธรรมชาติที่คนทั้งชาติเป็นเจ้าของร่วมกัน และทรัพย์ของต่างชาติด้วย จึงไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงที่เกิดจากทรัพย์ อาชีพ และเศรษฐกิจ ศีลข้อนี้ยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้มนุษย์แบ่งปันช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้ทุกข์ยากและส่งเสริมให้เกิดการแสวงหาปัจจัย 4 ด้วยความสุจริต

3. ศีลข้อที่ 3 ศีลข้อนี้มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันความเสียหายเพราะเรื่องรักใคร่ เพราะที่ไม่ล่วงละเมิดบุคคลอันเป็นที่รักของผู้อื่นในทางกาม จึงไม่ทำให้เกิดการทะเลาะกันในการแย่งชิงเพื่อครอบครองบุคคล ส่วนสันติภาพเชิงบวกเพราะเป็นการป้องกันการลุอำนาจแก่ความรักใคร่ระหว่างเพศ (ความกำหนัด) เช่น มีกามสังวร ไม่ลุแก่อำนาจกิเลสตัณหา ป้องกันความเสียหายจากกามคุณ ไม่ก่อปัญหาการหึงหวง แย่ง

ชิงและเกลียดชัง นำไปสู่ความรุนแรง นอกจากนี้ยังป้องกันปัญหาทางสังคม เช่น การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ (unwanted pregnancy) การทำแท้ง การหย่าร้าง การติดยาเสพติด ครอบครัวยุติความอบอุ่น ส่งเสริมให้มีความสันโดษและพอใจในคู่ของตน ส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวและสังคม ส่งเสริมความอบอุ่นภายในครอบครัวและสังคม ทำให้คนในสังคมมีสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นขึ้น ลักษณะเด่นของศีลข้อนี้ทำให้ไม่มีความหวาดระแวงต่อกัน ซึ่งเป็นกระบวนการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหน่วยทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการควบคุมกิเลสกำและวัตถุกำไม่ให้เป็นชนวนไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงได้

4. ศีลข้อที่ 4 ศีลข้อนี้มีเจตนารมณ์เพื่อ การพิจารณาว่าพฤติกรรมใดละเมิดศีลหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อมูลเท็จ เมื่อรู้ว่าข้อมูลเท็จแล้วยังคิดให้ข้อมูลเท็จกับผู้อื่นด้วยความพยายาม จนทำให้ผู้อื่นเชื่อตาม การกระทำลักษณะนี้เป็นการลวงละเมิดที่สมบูรณ์ และยังรวมไปถึงการไม่โฆษณาชวนเชื่อเกินจริง หลีกเลี่ยงการยุยงปลุกปั่นให้ก่อความรุนแรง การไม่กล่าวร้าย ไม่สั่งฆ่าหรือสั่งให้ทำร้ายกัน (รุนแรงทางวาจา) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา น้ำเสียง ท่าทาง และอคติ โดยศีลข้อนี้ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารอย่างสันติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย เพื่อสร้างความเข้าใจและสัมพันธภาพอันดีต่อกัน

5. ศีลข้อที่ 5 ศีลข้อนี้มีเจตนารมณ์เพื่อ ของมีเงินและสิ่งเสพติดทุกชนิดที่มีฤทธิ์เปียดเบียนสติปัญญา หรือทำให้สติปัญญามีสภาพผิดปกติก็ถือว่าผิดศีลข้อนี้ทั้งสิ้น ผู้ที่มีส่วนในวงจรของสิ่งมีเงินและยาเสพติดในฐานะผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้เสพหรือผู้สนับสนุนให้มีสิ่งเสพติด รวมทั้งผู้รู้เห็นกระบวนการและบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้วไม่ยั้งยั้งหรือดำเนินการตามกฎหมายก็ถือว่ามีส่วนในการลวงละเมิดด้วย ในขณะที่ผลจากการไม่ผลิต ไม่ขาย หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นการส่งเสริมสติ สัมปชัญญะ ปัญญา และความไม่ประมาท ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการงดเว้นจากการลวงละเมิดศีลข้ออื่นด้วย ทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคม และยังสามารถนำสติปัญญาไปสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกันในสังคมได้

2. สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี

สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี ยึดหลักเรียบง่ายและมั่นคง ภายใต้แนวคิด พอเพียงและพอประมาณ โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วน ปรีกษาหารือกันก่อนที่จะดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้านการบริหารการวางแผน มี 2 ลักษณะคือรับนโยบายและสนองกิจกรรมในวัดและบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน การบริหารองค์กรให้มีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามโครงการ การบริหารบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลายหน่วยงานต้องประสานในการปฏิบัติแบบบูรณาการเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน สำคัญต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การอำนวยความสะดวก มีการประชุมปรึกษาหารือกันก่อนที่จะดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสมาชิกในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพิจารณา และตั้งใจรักษาศีล 5 โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้างครอบครัวรักษาศีล หมู่บ้านรักษาศีล ตำบลรักษาศีล อำเภอรักษาศีล และจังหวัดรักษาศีล 5

3. แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี

การวางแผน -ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน เพื่อกำหนดกิจกรรม และการรณรงค์เผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเห็นคุณค่าของการรักษาศีล 5 และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิต

-การจัดทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมโครงการ บริเวณหน้าวัด หรือหน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือศาลาประชาคมหมู่บ้าน กำหนดระยะเวลาและแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน ส่งเสริมโครงการ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการตามที่ได้รับทราบประสานจากจังหวัด อำเภอ ตำบลหรือหมู่บ้าน ขอการสนับสนุนกำลังคน เจ้าหน้าที่ บุคลากร หรืออนุญาตให้เจ้าหน้าที่จัดกลุ่ม ร่วมเป็นหมู่คณะ ไปร่วมเป็นจิตอาสาช่วยวัด ชุมชน หรือหมู่บ้าน

-จัดกิจกรรมรณรงค์ ควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนข้าราชการในสังกัดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เข้าร่วมในโครงการอย่างความต่อเนื่อง การดำเนินงานควรมีความชัดเจนเรื่องขั้นตอนกับ ผู้รับผิดชอบงานแต่ละแผนกๆควรชี้แจงแนวทางการดำเนินงานว่าจะไปในทิศทางไหนให้กับชาวบ้านที่มาร่วมกิจกรรมหรือบุคลากรจากชุมชนให้เข้าใจชัดเจนก่อนจะได้ไม่เกิดความสับสน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างชาวบ้าน หน่วยงานราชการกับคณะสงฆ์ จะทำให้การขับเคลื่อนโครงการเป็นไปได้อย่างเป็นระบบมีความชัดเจนน้อยลง

การจัดองค์กร -การขับเคลื่อนประสานงานระดับคณะสงฆ์และข้าราชการระดับอำเภอยังทำงานไม่เห็นเป็นรูปธรรม ประชาชนสับสนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การดำเนินงานมอบหมายงานตามสายงานที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ขับเคลื่อนโครงการไปได้ยากและแต่ละคนมีความถนัดในงานที่ต่างกัน และองค์กรหลักในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ คือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ยังขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

-คณะผู้ขับเคลื่อนโครงการหรือผู้ที่ทำหน้าที่เข้าถึงประชาชนควรชี้แจงถึงคุณค่าพลาตินัสส์ศีล 5 ตลอดถึงวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชาวบ้าน แม้ไม่สามารถรักษาศีลได้หมดทุกข้อ ก็สามารถเลือกรักษาข้อที่เหมาะสมกับตน ชี้แจงให้เข้าใจวัตถุประสงค์และคุณค่าของโครงการ จำเป็นต้องหาจุดแข็งและประโยชน์หรือคุณค่าจากโครงการนี้แล้วนำเสนอให้เป็นที่ยอมรับมิใช่เกิดจากการบังคับแบบมัดมือชก โน้มน้าวให้เห็นคุณค่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตจำเป็นต่อความมั่นคงของชีวิต และครอบครัว เชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับชุมชน

-ประชุมอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติให้ชัดเจน ให้เห็นความสำคัญของโครงการจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ปลุกฝังคุณธรรมตั้งแต่วัยเยาว์นั่นคือนอกจากเข้าถึงหมู่บ้านแล้วควรเข้าถึงสถานศึกษา ศึกษาแนวทาง และหาจุดอ่อน จุดแข็งของชุมชนเราเพื่อที่จะได้สอดรับได้ตรงตามนโยบายของศีล 5 จัดฝึกอบรมสัมมนาถวายความรู้กับพระสงฆ์ให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และคุณค่าของโครงการอย่างแท้จริง

ปรับแผนการดำเนินงานโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการให้ประชาชนได้รับรู้้อย่างเป็นรูปธรรม

งานบุคลากร เป็นการจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 บุคลากรยังคงจำกัดอยู่เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องในหน้าที่โดยตรง งานที่มีผลต่อศาสนายังไม่มีการส่งเสริมสร้างบุคลากรใหม่หรือหาทายาทสืบทอด คณะสงฆ์ทำการประเมินการทำงานของคณะดำเนินงานน้อยเกินไป บุคลากรยังไม่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 พระสังฆาธิการในเขตจังหวัดอุดรธานีสับสนว่าตนนั้นมีส่วนรับผิดชอบปฏิบัติงานในส่วนไหนบ้าง พระสงฆ์ขับเคลื่อนโครงการ ยังไม่สามารถดำเนินการได้โดยครอบคลุม ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนโครงการ

คณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีควรจัดกิจกรรมต่างๆ จัดฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับโทษของอบายมุขหรือรณรงค์ลดเหล้าเล็กสูบบุหรี่ เป็นต้น รณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการรักษาศีลว่าสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างมากและต่อต้านการเล่นการพนันเช่นการไม่เล่นพนันในวัดสถานศึกษา สถานที่ราชการ เป็นต้น ชุมชนบางพื้นที่ มีนโยบายจัดงานปลอดอบายมุข คนไทยมีพื้นฐานความกตัญญูรู้คุณ ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับวัดทุกครั้งที่วัดจัดกิจกรรม มีผู้นำชุมชนที่คอยประสานงานกับชาวบ้าน จัดกิจกรรมจิตอาสาที่จะช่วยลดความรุนแรงลงได้ทั้งช่วยเพิ่มความสามัคคีได้อีกด้วย มีประชาชนจำนวนมากที่สนใจปฏิบัติธรรมรักษาศีลทุกวันพระ ถึงแม้วันไหนติดงานช่วงว่างจากงานก็สามารถมาปฏิบัติธรรมรักษาศีลได้ ในชุมชนมีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็งและส่วนใหญ่กลุ่มผู้สูงอายุจะให้ความสนใจเรื่องการรักษาศีลเป็นพิเศษ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่วัดจัดขึ้น

การอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านอำนวยความสะดวกสามารถนำหลักแห่งอานิสงส์ของศีล 5 ในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้รุ่นลูกหลานได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและสืบทอดกันต่อไป สร้างแรงจูงใจและสื่อสารกับกับหน่วยงานต่างๆ สามารถทำงานร่วมกันได้เนื่องจากฝ่ายบ้านเมืองมีเป้าหมายเดียวกัน การติดต่อสื่อสารจึงสะดวกและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอีกด้วย มีการอำนวยความสะดวกตามลำดับขั้นของสายการปกครอง คณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีนำโดยเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการอภิปรายผลที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งพบว่า 1) ศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศีลารูปแบบการจัดการ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี 3) เสนอแนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี

1. การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี พบว่าการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการเป็นไปในลักษณะที่เป็นการ

สร้างความร่วมมือ และมีหลัก “บวร” คือ บ้าน วัดและราชการ ลักษณะขอความร่วมมือในการกำหนด ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยกำหนด “หมู่บ้านรักษาศีล 5” เป็นนโยบายของ จังหวัด ขยายผลไปทุกอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างจิตอาสา มุ่งเน้นการ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต มีทักษะการทำงาน มีสัมมาอาชีพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และร่วมสืบสานหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นการนำการแก้ปัญหาแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการพูดคุยจากผู้นำชุมชนในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆ จึง เป็นการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 เป็นการสร้างความความสามัคคี ความเข้าใจในสังคมให้มีการอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุข และให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับในการปฏิบัติตน ตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา โดยการรักษาศีล 5 อีกทั้ง มีการทำ MOU การมีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้สู่ ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และการบูรณาการของทุกภาคส่วนให้ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ เกิดความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป มากไปกว่านั้นการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีลักษณะการทำงานเป็นระบบตามคำสั่งและปฏิบัติตามลักษณะของงาน มีการ ขับเคลื่อนร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทุกภาคส่วนโดยเห็นความสำคัญของความปรองดอง สมานฉันท์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ถึงอย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 นั้น มีการประชุมปรึกษา วางแผนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือของชุมชนแต่ละท้องถิ่น ผู้นำแต่ละท้องถิ่นให้ความสนใจร่วมจัดกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยจึงทำให้สำเร็จในปัจจุบัน

2. สภาพการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี การขับเคลื่อนให้ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ดำเนินการได้เป็นอย่างดีนั้น ต้ององค์ประกอบที่สำคัญก็คือตัวบุคคลในชุมชนเห็น ความสำคัญในการขับเคลื่อน โดยเน้นที่สถาบันครอบครัว แล้วสู่หมู่บ้าน สู่ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นลำดับ ซึ่ง สอดคล้องกับ พระครูสุพัฒนกาญจนกิจ (สุพิน สุภทโท/กริ่งกาญจนนา) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาพัฒนารูปแบบการ ทำงานของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5” ผลการวิจัย พบว่า โครงการหมู่บ้านศีล 5 ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย มีความเป็นมาจากสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทย ประสบปัญหามากมาย พบว่าศีลทั้ง 5 เป็นกฎระเบียบและเป็นหลักประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ทุกคน สภาพปัจจุบันและปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

1) การขาดความอดทนและเป็นพวกบริโภคนิยม 2) มีความหวงแหนในประโยชน์ส่วนตัวที่เกิดจาก ความโลภและเห็นแก่ตัว 3) ชาวบ้านยังไม่เข้าใจ ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของหมู่บ้านรักษาศีล 5 น้อย่าง พอเพียงการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นไปอย่างเรียบง่ายและมั่นคง ภายใต้แนวคิด พอเพียง และพอประมาณ โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัวรักษาศีลหมู่บ้านรักษาศีล ตำบลรักษาศีล อำเภอรักษาศีล และจังหวัดรักษาศีล 5” รูปแบบดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่า เป็น

รูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นการบูรณาการและประยุกต์ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (พระครูสุพัฒน์ กาญจนกิจ, 2560 : บทคัดย่อ)

3. แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี ปัจจัยด้านการประสานความร่วมมือ ที่จะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับ พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน เผยแผ่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาแก่ศาสนิกนัับถือด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจ ให้ความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป ซึ่งการพัฒนาการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่พบว่าในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกันในระบบ หรือองค์กรเพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี ระบบ หรือองค์กรที่มีบุคคลในระดับต่าง ๆ ทำงานประสานกันดูเครื่องจักร ระบบใด ๆ ที่จะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไป โดยที่บุคคล กลุ่มคน และชุมชน นำหลักการในพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นแนวคิดที่มาของศีลกับการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้เกิดความสงบสุขของสังคมชุมชนและเป็นการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งศีล 5 เป็นหนทางแห่งการเกิดสันติภาพ (พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา), 2561: บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยจากการศึกษาการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คณะสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นที่ต้องการเสนอ และเพื่อนำไปศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรพระพุทธศาสนาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรร่วมกันสร้างกลยุทธ์การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของสถาบันการศึกษาที่มุ่งประเด็นการบูรณาการกับศาสตร์วิชาชีวิตเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

2) องค์กรพระพุทธศาสนาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรสร้างเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์พันธกิจของหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานรู้สึกถึงความมีส่วนร่วม หรือการมีความรู้สึกต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผ่านโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อที่จะสร้างสรรค์การพัฒนาที่มุ่งงานในการที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

3) องค์กรพระพุทธศาสนา ควรพิจารณากระบวนการและปัจจัยในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การส่งเสริมจริยธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

10) องค์การพระพุทธศาสนาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรตั้งแผนการในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดคนงานที่มีคุณภาพ ด้วยการถอดบทเรียนในการเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จากมองเป้าหมายเอกลักษณ์ เอกภาพ อยู่ในสังคม ดำรงชีพ ดำเนินชีวิตในหนทางที่ถูกต้องตามกระบวนการและปัจจัยในการขับเคลื่อนโครงการ ในการที่จะนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จ

2) องค์การพระพุทธศาสนาควรพิจารณาการพัฒนาการจัดการงานในโครงการฯ และสร้างกระบวนการการบริหารและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผ่านโครงการจะต้องมีปัจจัยในการสร้างการเรียนรู้ให้บุคคล ให้ก่อให้เกิดแรงงาน การพัฒนาตน การเกิดทักษะในการขับเคลื่อนโครงการ

3) องค์การพระพุทธศาสนาควรพิจารณาสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการขับเคลื่อนโครงการ โดยพิจารณาที่คุณภาพของทุนมนุษย์ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม และจัดทำเป็นคู่มือในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแบบสากล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยตัวชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างเป็นรูปธรรม
2) ควรจัดทำเป็นการจัดการความรู้ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแบบพุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาจิตใจ องค์กร และสังคม

3) ควรมีการวิจัยตัวชี้วัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในประเทศเพื่อนบ้านที่นับถือพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการสร้างแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

พระครูสุพัฒนกาญจนกิจ (สุพิน สุภโท/กริ่งกาญจน). (2560). *ศึกษาพัฒนารูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5*. ปรินญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา). (2561). *การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่*. ปรินญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *สิทธิมนุษยชน : สร้างสันติสุขหรือสลายสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก จำกัด.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). *พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. (2549). *วาทะธรรมว่าด้วยสันติภาพ*. กรุงเทพมหานคร : บ้านลานธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี. (2561). *การดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” (ระยะที่ 3) จังหวัดอุดรธานี*. อุดรธานี: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. นครปฐม: สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”.